



DE PEDRA I OS
BÉRENGÈRE
COURNUT
MÉS LLIBRE/
ERRATA NATURAE
TRAD. MARTA
MARFANY
208 PÀG. / 19,95 €



BIBLIOTECA NACIONAL DE NORUEGA

Sobreviure dins el gel

MARINA
ESPASA

Llibre curiosíssim i admirable perquè l'autora, Bérengère Cournut, no té cap relació amb les banquises de gel ni amb els ossos de caribú. I, en canvi, ha escrit una història de xamanisme, supervivència i amor maternofilial que sembla pur testimoni. L'autora francesa va aprofitar bé una residència d'un any al Museu d'Història Natural de França per submergir-se en el món poblat d'esperits dels inuit, els habitants d'una de les zones més inhòspites de la Terra. Se'n va aprendre de memòria les tradicions, els costums i les creences, i devia caure embruixada per unes fotos (que es reproduïxen al final del llibre) que no poden transmetre més soledat i duresa ni més màgia. Si hagués estat una etnògrafa o una antropòloga, n'hauria escrit un tractat, però com que era novel·lista, Cournut va donar vida a la Uqsuralik, una noia que, un matí infaust, es veu separada de la família per un tall a la banquisa. El pare només té temps de llançar-li un arpó i una pell d'ós i, a partir d'aquí, comença l'aventura. Perquè el llibre es pot llegir com una novel·la d'aventures: no paren de passar-li coses, a la protagonista, que creix i es fa dona i pateix i és feliç en unes condi-

cions que per a la totalitat dels lectors d'aquest llibre significarien la mort immediata: s'ha de menjar un gos, beu sang d'animals acabats de matar, menja ulls i vísceres, dorm al ras enmig d'una tempesta de neu a Groenlàndia... Hi ha descripcions de moments terribles, com un part de bessons o una violació, que es disfressen de fenòmens naturals i la metàfora funciona de meravella.

UNA FILLA QUE ÉS ÀVIA

Tota la història està recoberta d'un embolcall misteriós que li dona una altra dimensió, i que està constituït per les visites que reben els personatges, en moments clau de la seva vida, dels esperits dels animals i de la natura en general, que expliquen en forma de cants secrets inconfessables que els revelen qui han de ser, com seran els fills que tindran o què és l'amor incondicional. Per als inuit, cada vegada que neix una criatura l'esperit del familiar que ha mort més recentment la posseeix i la criatura passa a ser una altra vegada l'àvia o el tiet. Així, la Uqsuralik té una filla que en realitat és la seva àvia, i això ressona estranyament en un lector occidental. Aquesta seria una de les claus del llibre: sortir molt enfora, fins al límit de la banquisa, per entrar molt endins, fins a la naturalesa més íntima. I gairebé en silenci, com sota la neu. ♦♦

Un holocaust masculista i maltractador

ANNA
BALLBONA

L'adjectiu *pertorbador* se sol utilitzar a la lleugera, com tantes paraules, per extreure l'efecte impactant d'alguna obra. Però si alguna vegada té sentit aplicar-lo és, no en tingueu cap dubte, per parlar de *Matar el marit*. Aquesta novel·la de l'escriptora taiwanesa Li Ang (1952) va sortir publicada el 1983, quan el país era governat per una dictadura militar i una elit ultraconservadora. Aleshores va provocar un terribastall enorme en les lletres xineses. Feia trontollar l'abisme entre els costums ancestrals i la realitat crua, amb tota la brutalitat possible, sense cap sedàs cultural delicat. Trentaset anys després, l'obra conserva tota la capacitat de generar tensió, contrarietat i neguit. Fins i tot, a estones, rebuig, com passaria amb una història de terror. És una novel·la feroçment feminista que sotragueja no per la banda del discurs ni de la teoria, ni del màrqueting ni el sentimentalisme, sinó per la banda de rebentar tots els aparadors. I això inclou tot un sistema social opressor, amb homes i dones que justifiquen la violència i la submissió de la dona.

Encara que s'ambienta als anys quaranta i cinquanta rurals de la ciutat taiwanesa de Lukang (a la novel·la, Lucheng), *Matar el marit* travessa



l'espai i el temps i sacseja amb una virulència inaudita els lectors del segle XXI. Comença de la mateixa manera que ho feia *Ha anat així*, de Natalia Ginzburg, del 1947: ensenyant les cartes des de l'inici i anunciant que una dona ha matat el seu marit. En els dos llibres, després vindrà tota l'explicació de vida de la víctima convertida en botxí alliberador. Però els camins per desenrotllar-ho són absolutament allunyats. Menys elaborada literàriament, Li Ang de seguida mostra la ferida sagnant que infringeixen les creences i els rituals, allò que, tal com assenyala Manel Ollé en un pròleg aclaridor, l'estranger pot apreciar



MATAR EL
MARIT
LI ANG
MALES HERBES
TRAD. MIREIA
VARGAS URPI
288 PÀG. / 18,90 €

com mers pintoresquismes bonics. *Matar el marit* s'inspira en una notícia apareguda en un llibre de cròniques del vell Xangai, el 1955, que recull un assassinat que hi havia ocorregut als anys trenta: una dona mata l'home -de professió, escorxadador- amb el ganivet que ell feia servir per matar els porcs perquè no aguanta més com la maltractava. L'autora treu profit d'aquest simbolisme.

La novel·la canvia Xangai per Lukang-Lucheng. I els personatges són Lin Shi, a qui fan casar amb un matorporc, i Chen Jiangshui, que es comporta com un carnisser bàrbar amb la seva dona. Escrit amb un estil net i di-

recte, el llibre és un cúmul de barbaritats i sadisme del marit (violacions, pallisses, insults, amenaces, fer passar gana...) però també de les veïnes i de la comunitat (falsedats, aïllament social i escampar la culpa sobre la dona). S'assenyala el masculisme i la inhumanitat de l'home, però també el de la dona contra la dona. S'assenyala l'individu però també el grup i l'atavisme que perpetuen el jou veritablement criminal. El paper de la tia A-Wang, fent de cabdill de les dones contra Lin Shi per aïllar-la, és esgarri-fós. Tots els arguments que haurien de servir per defensar-la s'utilitzen contra ella per assetjar-la encara més. Després de la novel·la s'inclou un conte de desig lèsbic i descoberta del cos femení que descol·loca, perquè és d'un estil del tot diferent, més suau i al·legòric.

A la novel·la, la repetició quasi notarial de totes les barbaritats contra Lin Shi i el seu caràcter explícit arriba a embafar. És reiterativa. Però d'aquí el dubte: potser havia de ser així? Si no fos tan desagradable, si no s'entestés a donar un detall tan enormement cruel, tindria el mateix efecte? Remouria tant? Dos anys després de Li Ang, que va estudiar a Califòrnia, Margaret Atwood publica *El conte de la serventa*. Potser és casualitat, però s'hi troba un mateix sentit de ficció universal, amb versions molt diferents, de l'opressió de la dona. ♦♦